

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK
minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.
Pénz- és érték küldemények az
ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ
(Dr. Hintz György, e. pénziárnokhoz)
a lap szellemi részét illető küldemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
címzendők.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

		1-1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24
		széri hirdetéskor					
		ft	krft	krft	krft	krft	kr
1 ^o / ₁₆	lap	14	36	70	120	160	200
2 ^o / ₁₆	"	7	18	35	60	80	100
3 ^o / ₁₆	"	350	9	1750	30	40	50
4 ^o / ₁₆	"	175	450	875	15	20	25
5 ^o / ₁₆	"	90	225	440	750	10	1250

Többzéri hirdetésnél nagyobb kedvezmények.
Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányiszor
a hirdetés megjelenik.
A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a beküldő mellékelte hirdetés
számára.
Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala
és a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (főter gr. Te-
leki Domokos-ház.) Melléletek 5 o. é. ftba számit-
tatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Meghívás.

Az erdélyi gazd. egylet ez évi rendes közgyűlését Mártius hó 12-én d. e. 10 órakor fogja a városház nagy termében megtartani, miről az egylet helyt lakó s vidéki tagjai azon kéréssel értesítettnek, hogy a kijelelt időben és helyen minél nagyobb számmal megjelenni méltóztassanak. —

Kelt az erdélyi gazdasági-egylet igazgató választmányának Kolozsvárt 1873. Februar hó 3-án tartott üléséből.

Gróf Mikó Imre, s. k.
egyleti elnök.

Gamauf Vilmos, s. k.
egyleti titkár.

A gazda üzleti tőkéje.

Talán nem ró meg a tiszt. olvasó közönség, ha néha-néha idegen nemzetek szellemi birodalmába megyünk át egyet mást hasznost böngészni. Hiszen a mi gazdasági irodalmunk jelenleg fájdalom még oly szegény, hogy évek elforgása alatt is alig vagyunk képesek valami érdekest saját szemetünkön fölfedezni. Ha a világtól elmaradni nem akarunk, szégyent, szemérmét félre téve, kénytelenek vagyunk hiányunkat kölcsön-
nel fedezni azon jó reményben és bizodalomban, hogy idővel mind ez változni fog, s mi is tudunk majd egy kis szellemi tőkét összegyűjteni. Most azonban,

még fájdalom csak iskolás fiuk vagyunk e tekintetben, okulást kell keresnünk bár hol és bármely nyelven kínálkozzék az.

Nem régiben egy kis gazdasági munka jelent meg német nyelven „gazdasági olvasókönyv“ czímmel kis birtokosok és kezdő gazdák számára. Az érintett kis munkában a gazdaság főbb tételei oly világosan és érthetően vannak tárgyalva, miszerint szolgálatot hiszünk tenni gazdaközönségünknek, ha legalább egy, a fentebbi czímmel jelet fejezetét ismertetjük, annyi-
val inkább, mivel tapasztalásból tudjuk, hogy gazdáink tetemes része épen az üzleti tőke fogalmával és jelentőségével nincs egészen tisztában. Nézzük tehát, hogy a német szerző mi okulást nyújt e tekintetben.

Tőke nélkül, vagy csak elegendő tőke nélkül is a gazdálkodás nehéz feladat; semmi sem köti meg a gazda kezét annyira, mint az üzleti tőke hiánya. A gazdasági üzletben az üzleti tőke épen az, mi a gőzgépnek a gőz. Mert mi hasznát veheti ennek a gazdája, ha hiányzik a mozgóerő: a gőz.

Mit mondanánk p. o. egy olyan gyárosról, ki tiz lóerejű gőzgépet szerezvén, takarékoságból vagy fősvénységből csak annyi tüzelőt alkalmazna, mint a mi öt ló erejű gép mozgatására szükséges?

Valjon ilyes takarékoság mellett teljes hasznát élveznénk-e a mi gépünknek? nyújt az annyi hasznót, mint a mit nyújthatna? kétségkívül nem. S valjon a mi gazdáink — kicsinyje, nagyja kivétel nél-

kül — nem így gazdálkodnak-e? az ilyes üzlet azután nem valóságos pazarlás-e?

Ha egy kis figyelemmel kísérjük a mi gazdáink szavakban és tettekben nyilvánuló okoskodását, 100 közül kilenczvenkilencz adandó alkalommal nem így bölcselkedik-e? Szomszédom földje eladó, megveszem, hiszen ha az isten egy kis szerencsét ad hozzá kitermi az 4—5 év alatt magát. Istenbe vetett bizodalommal azután megis veszi a szomszéd birtokot, rendesen tetemes adóssággal segítvén magán, beruházásról fölszerelésről szó sincs, hisz erszénye a föld árát sem futotta, hanem elkezd fél gőzzel operálni, s így akarja a föld árát kiteremteni, sőt a mi több a 12—20% adósságot is törleszteni. Száz meg száz ilyen példa van előttünk, sőt az eredményre nézve is szerezhetünk elég tapasztalást, az rendesen bukás t. i. a terhekkal átvett új birtok fél gőzzel kezelve fölemészti az ősi vagyont is.

De hát voltaképen mit értünk üzleti tőke alatt, ezzel kell legegységesebb is tisztába jönnünk.

A gazdászati üzlethez három tényező szükséges föld, munka és tőke. S vajlon a tőke csak pénz lehet? Felelet: nem. A gazdasági tőkét képezik: az épületek, a gazdasági szerek, a marha állomány, a takarmány, trágya, vetőmag és végre bizonyos mennyiségű pénz. Csakhogy ezen felsorolt tárgyak között némi különbséget kell tenni. Egy része ezeknek meglehet csak 3—4% kamatot hajt, más része 10—15%-ot kamatozik, sőt néha többet is — egy részét ezen tárgyaknak huzamos ideig használhatjuk a nélkül, hogy értéküket vesztenék (épületek, szerek, állatok) más részük egyszeri használat után értékét veszti, (takarmány, trágya, vetőmag stb.) az előbbieket t. i. az üzleti tőkének azon részét, mely értékét hosszabb használat után is megtartja álló üzleti tőkének, — az utóbbit forgó üzleti tőkének nevezzük. Ezen megkülönböztetés igen lényeges és fontos. —

Vegyük csak jól fontolóra, hogy vajlon az állótőkét képviselő tárgyak-é azok, (épületek, szerek stb.) melyek gazdaságunk gyors és biztos jövedelmezőségét eszközlik, vagy nem-e inkább a takarmány mennyisége és jósága, a trágya stb. egyszerűen a forgótőke feltételezi és hajtja a gazdaság jövedelmét! képzeljünk p. o. egy gazdaságot, mely bőségesen el van látva épülettel, gazdasági szerekkel, marha állománya nagy, de szükségét szenved takarmányban és trágyában, azaz más szavakkal álló tőkéje nagy, de forgó üzleti tőkéje csekély, vajlon hajt-é ez annyi hasznot,

mint egy oly gazdaság, mely csak a legszükségesebb épülettel, szerrel és marhával van ellátva, de e mellett sok takarmánnyal és trágyával rendelkezik, tehát nagy forgó tőkéje van, mely gyorsan visszafolyik a gazda erszényébe.

Hány gazdaságot van alkalmunk látni, mely az álló üzleti tőkével — különösen az épületekben — valóságos luxust üz, ott van a sok palotaszerű luxus istálló unokák, sőt dédunokák számára építve, mennyi pénz van az ilyen pompás épületekben lánczra verve, befalazva. Hány birtokos van, aki vagyonának nagy részét az állótőkébe veri, s a tulajdonképen jövedelmező, gyorsan visszafolyó forgótőke nála rendesen hiányzik. S vajlon mi ennek a következménye? Felelet: sovány jövedelem. Megvan a gazdaság erős gépezete, mozog is az nagy nehezen, de nem úgy mint kellene, mert hiányzik a mozgató erő, s mily keserves sorsa van az ilyen gépezetet mozgató, vonzó gazdatisztnak. Képzeljünk magunknak p. o. egy olyan gazdaságot, (az életben is láthatunk eleget) melyen az újonnan épült gazd. épületek 25 ezer forintba kerültek, minden épület s annak minden része a megtestesült csin izlés és tartósság, — igen de mind ezt egy kissé kevesebb luxussal 25 ezer helyett 20 ezer forinttal is ép oly célszerűen kilehetett volna állítani, s ekkor öt ezer forint a tulajdonos zsebében marad, mint forgó üzleti tőke, melyen szükség esetében marhái számára jó takarmányt, vagy földje javítása végett trágyát vehetett volna. Így azonban rendesen kiürült erszény mellett a pompás palotákban telelő marha szükségét szenved, pedig ezek szerényebb lakással is megelégednének és jó kosztért szívesen lemondanának a palotáról.

Ha a gazda kénytelen építkezni, fő törekvése az legyen, hogy a szükséges forgótőkét bele ne falazza épületeibe. Célszerű és tartós épületre, — de nem vár vagy palotára, van a gazdának szüksége, s ha éppen felesleges pénze van fordítsa azt inkább trágyafészkek készítésére.

Épen ez az eset a gazdasági szerekkel is, különösen nagyobb gazdaságokban; mennyi holt tőke hever néha a gazdaság lomtárában.

Hát még a sok rosszabbnál-rosszabb marha, mely az álló tőkének egy tetemes részét képviseli, s mely szükségét szenved a legnélkülözhetetlenebb forgótőkében t. i. a takarmányban, mi nélkül a marhaállomány kamatozásáról szó sem lehet. Minden egyes felnevelt borjuban neveljük az álló tőkét, s ha e mellett a forgó üzleti tőkét aránylag nevelni nem va-

gyunk képesek, — nem járunk az igaz uton. Fő elve legyen a gazdának mitől eltérnie semmi körülmények közt sem szabad: minél kevesebb álló üzleti tőke és mentől több forgó tőke. Csak a legszükségesebb épület, csak a nélkülözhetlen szerek és csak a szükséges marha, de minél több és jobb takarmány, minél több értékes trágya és mindenen felett kitünő vetőmag. (gyakori vetőmagcsere.) —

A ki nem akarja készpénz gyanánt elfogadni a mondottakat, tegyen egy kis kísérletet, vegye számításba kiadását, jövedelmét, pár évi figyelmes észlelés megfogja győzni arról, hogy nálunk a gazdaságoknak legveszélyesebb nyavalyája a forgó üzleti tőke hiánya. Számítsa fel bárki, hogy mit terem, mit jövedelmez lezsarolt földje, szánjon egy pár forintot trágyára s hozza párhuzamba a trágyázás szaporította jövedelmet az előbbivel, biztosíthatom, hogy számítása kézzelfoghatólag kimutatja, miszerint a trágya ára kétszeresen visszafordult. Hogy miként és honnét vegyük a trágyát ez mellékes kérdés, ha lesz nálunk vevő, lesz tüstént trágyapiacz is, mert hisz nem csak az istállóból kihordott korhadt alomszalma egyedül trágya, hanem vannak ennél értékesebb, koncentráltabb trágyaszerek is, melyek külföldön már széltiben hosszában, mint fontos kereskedelmi cikkek szerepelnek. Ezenkívül a forgótőkét még más alakban is szaporíthatjuk.

A gazdának legbiztosabb takarékpénztára saját gazdasága, földje, rétje, istállója stb. ebbe rakja bele megtakarított filléreit, de azt ismételjük újra, lehetőleg forgó üzleti tőke alakjában, mert így jövedelmez az legbiztosabban. Kellő forgó tőke nélkül az állótőke nem egyéb, mint szükséges rossz.

Hogy mennyire képes kellő mennyiségű forgótőke valamely birtok jövedelmét emelni, erre nézve a gyakorlati életből idézhetünk egy hiteles példát. Neveket nem említünk, csak magát a körülményt hozzuk fel. 1864-ben vett X. gazda egy birtokot, melynek jövedelme a pontosan vezetett jegyzőkönyvek tanúsága szerint a fennemlített évben 4550 frt. volt.

A vevő értelmes gazda és pénzes ember volt, s első dolga volt az elhanyagolt birtokot felszerelni. Ezek folytán már 1866-ban, tehát két évvel az átvétel után a birtok jövedelme

9076 frtra rugott.
1867-ben 10600 frtra "
1868-ban 9020 frtra "

mindamellét, hogy ezen évben az egész vidéken rossz volt a termés. S ezen körülmény bizonyítéka annak

is, hogy kellőleg felszerelt gazdaság az időjárás viszontagságainak is kevésbé van kitéve. Tapasztalhatjuk ezt az embereken is, az olyan emberen, a ki rosszul táplálkozik sokkal könnyebben erőt vesz az időviszontagsága és a nyavalyák, mint a ki jó táplálkozás mellett jó erőben van. Azaz a gazdának a birtokába fektetett üzleti tőke, azt lehet mondani még mintegy biztosítékul is szolgál az időjárás viszontagságai ellen.

Röviden az egészket következő tétélekben vonhatjuk össze:

Valamely birtokot csakis beruházások t. i. üzleti tőke segélyével lehet jövedelmezővé tenni, s hogy e tekintetben nem az álló, hanem a forgó üzleti tőke viszi a fő szerepet. S végül kis gazdaság, jól felszerelve mindég jövedelmezőbb, mint nagy birtok fél gözzel kezelve. — a —

Méhész elmélkedés.

Közeledünk azon időszakhoz, melyben méhészetünk figyelmünket igénybe veszi; hozzuk rendbe minden a méhészetet illető eszközeinket; mert e rendkívüli időjárás mellett igen valószínű, hogy méheink is a szokottnál hettekel korábban kezdik meg munkálkodásukat. Tegnap igen sok seregélyt láttam a tavasz első madarát, délben méheimnek Pavillonom déli oldalán lévő törzsei vigan röpkedtek. Igaza lehet az angol jósnak abban, hogy a náluk uralkodott decemberi viharok száraz földünkről elhajtották a telet, és mi ennelfogva korán kitavaszkodunk; azt azonban nem tanácsolom, hogy méheink vizsgálatát, tisztítását egy szóval az első műveletet igen korán kezdjük, mielőtt a lég teljesen fel nem melegszik, sőt arany szabálynak tartom méheinket mentől későbbben venni elő telelő helyökből és téli állványukon mentől tovább nyugalomba hagyni, sőt gondozni nehogy a nap sugarai nyugtalanítsák és korán kicsalják, nehogy a fiasítás nagyon korán megkezdésére ingereltetvén, viz és virágpor hiány miatt kirepülve elpusztuljanak. Mert épen a fiasítási táp készítése igényel legtöbb vizet s virágport.

A méhéápolása épen oly kellemes, mint hasznos foglalatosság. Semmi sem nyújt oly nemes és tartós örömet, mint a Mindenható művének, a természet csodáinak szemlélése. A természet csodáit pedig sehol annyira összehalmozva nem találjuk, mint a kaptárban! — Mert földünk annyi milió teremtményei közt nincsen egyetlen sem olyan, mint a méhecske, mely kicsinyben a teremtő nagyságát, oly magasztosan dicsőitené!

Annai vonzalmat és érdekeltséget kelt a méh magára, hogy évek hosszú észlelése sem fárad ki, de nem is elegendő jelleges tulajdonainak s természetének kikutatására, cselekvényeinek felmérésére.

Művészi munkájuk mindenkit bámulatra ragad, ezred évek óta a méh a rendszeretet, a tisztaság a szorgalom jelképe.

A méhek méz és viasz termékei egészséges becses kereskedelmi cikkek; a növény világban a magtermékenyítésnél kitűnő szolgálatot tesznek, sőt a gyógyászatban is tekintélyes szerepet játszanak.

A méhészet minden valódi barátja ezen kedvencz elfoglaltatást nem örömezt cserélné fel mással; mert a méhek természetének bővebb ismerete mindég több felfedezést és újabb örömet szerez számára.

A méhészet kellemét szebben nem fejezhette ki senki, mint a lángeszű, maga korában első méhész tekintély báró Ehrenfels, midőn a méhészetet „a gazdaság költészetének” nevezte.

Azonban a haszon és anyagi nyereség, melyet egy okszerűleg kezelt méhészet nyújt, nagyon nevezetes, mert bár mi csekély mennyiségű is az, mit egy méhecske a kasha hordani képes, még is egy erős, népes törzs sok font, sőt mázsa méz és viaszot képes összegyűjteni. Így a méhészet is, ha bármi kis mértékben, de sokak által fog műveltetni, az állam jóllétének eszközzésére szintén tetemes hatással leend. Méz és viasz már az őskor becses termékei közzé számítottak, megemlítésük az ország termékenységét jelezte, s mind e mai napig keresett kereskedelmi cikkek, mit az utolsó időben, kivált a viasz emelkedő ára igazol, mert ezt vegyészeti s némely művészeti cikkek készítésénél semmi mesterségesen készített anyag által pótolni nem lehet.

Nem is csoda tehát, ha a méhészetre régibb időben is, de különösen az utolsó század és főleg ennek mostani év tizedében annyi figyelem fordított, és a méhtenyésztés terén oly nagy mozgás s tevékenység fejtetett ki. Mit méhészetünkből jövedelemül nyerünk, ez valódi nyereség, miután méheinket semmiféle pénzen vett tápanyaggal nem kell gondoznunk, ők magok keresik azt fel.

Legközelebb a német honi tudós és gyakorlott méhészek által, fáradhatlan kutatások és ismételve tett próbátétek nyomán, mind a gyakorlati mind az elméleti téren a méhészet oly előhaladást tett, hogy ebből folyólag méhészetünkből a legnagyobb hasznot huzhatjuk.

Azon ellenvetés, hogy a méhészetet haszonnal csak a leghanyagabbul, legparlagabban kezelt földterületen lehet gyakorolni, épen nem áll, mit fényesen czáfolt meg az 1860. év Németország azon részében, hol a földművelés magas fokon gyakoroltatik, mert nevezett évben oly bő mézszüret volt, hogy alig találtatott elegendő edény a méz elfogásához. Mert a mit a magasabb fokú földművelés, rétek virágai s parlag földek művelése által a méhek legelőjéből elveszen, azt a sok vetett mézelő növény, u. m. répa, ló-

her, bükköny, baltaczim sat. dusan kárpótolja, sőt a jól munkált termékenyített földbe még a gyom is jobban diszlik, melynek virágai méheinknek késő őszig bő legelőt adnak.

Azonban a méhészet erkölcsi nyeresége sem kerülje ki figyelmünket! Méhészet igazi barátja, ki azon nemes gyönyört, melyet a méhészet észlelete és gondozása nyújt, bár egyszer megízlelte, bizonyára minden üres óráit kedvenczei közt fogja töltetni, e foglalkozás minden más költséges erkölcsstelen időtöltéstől elvonja, s a fáradhatlan szorgalom, a tisztaság, a rendszeretet, a királynéjukhoz való páratlan hű ragaszkodás szemlélete még utánzásra is ösztönözi, — e szerint ha mostoha körülmények közt méhészetéből anyagi haszna nem is lenne, megmarad a magasabb, a szellemi nyereség.

Korunkban igen örvendetes jelenség, hogy a kormányok a gazdaságot ezen félreismeret és elhanyagoltágátkezdik figyelmökre méltatni és ösztöndíjjak, segélyezések által gyámolítani, kitüntetések által serkenteni. Így legközelebb mult őszön — birodalmunk Lajtántuli részében fekvő Salzburg városába sereglettek össze Némethon és más országok tudós és gyakorlott méhészei, több napig tartván ott vándorgyűléseket, mely gyűlés költségei fedezéséhez a bécsi kormány is 1500 frttal járult, összegyűltek a méhészek a világ minden országából, hogy dus tapasztalataikat egymással közöljék, a kétes kérdéseket kölcsönös eszmecsere által tisztázzák, és a haladás terén tett érdemeiket díjazás által jutalmazták, hogy a jövőre buzdítólag hasznosnak. —

Ott lehetett látni a különböző mivelt nemzetek képviselőit egy díszes koszorút, lehetett látni, hogy „az igazi mivelttség nem ismer országot határt, és a tudománynak a valódi értelemben nincsen kizárólagos hazája.

E szép jövő hazánkra is fel fog talán nem sokára viradni, s létre jön a várva várt „méhész-egylet“, mely buzdítólag tanítva serkenti s mozditja elő parlagon lévő méhtenyésztésünket.

A méhész világban legelől diszlik Dr. Dzierzon porosz sileziai karlsmarkti lelkes neve, mint a tökéletesebb méhészet teremtője, ő lévén a mozgó építményű kaptárok feltalálója, utánna Báró Berlepsch, mint annak tökéletesítője és a gyakorlati méhészet első tekintélye.

E szerint méhészetünk két miveleti ágra oszlik: mozgó építményű kaptárookra és mozgatlan építményű kas tenyésztésre.

Hogy kezdő méhészre nézve ezen miveletek melyik ága előnyösebb, elmondja más alkalommal az öreg

Marosmenti méhész.

T Á R S A L G Ó.

A kolozsvári keresk. és iparkamara felterjesztése a szelvények beváltása és az erdélyi földtehermentesítés ügyében.

Nagyméltóságú minister ur! A kolozsvári kir. adóhivatal mult év octóber elejéig az erdélyi országos földtehermentesítési alappénztár teendőit is végezvén, fel volt jogosítva az erdélyi földtehermentesítési kötvények minden lejárt, s még el nem évült szelvényének beváltására. Az alapigazgatóság Budára költözvén, az erdélyi földtehermentesítési alappénztár teendői is a budai királyi államadóssági pénztárra ruháztatták át, s a kolozsvári adóhivatal hatásköréhez most egyéb nem tartozik, mint az államadóssági pénztártól letéteményképen hozzá küldött földtehermentesítési kötvények kézhez adása a feleknek és a folyó évi kamatszelvevények beváltása.

Ennek következtében mindazok, a kik a folyó évinél régebb kamatszelvevények birtokában vannak, kénytelenek azokat Budára küldeni beváltás végett, a mi költséggel jár, idővesztést és alkalmatlanságot okoz, míg ha a kolozsvári, s talán a m.-vásárhelyi adóhivatalok az ily fizetések teljesítésére is feljogosíthatnának, a bajon az illető adóhivatalok személyzetének szaporítása nélkül az érdekelt felek teljes megelégedésére lehetne segíteni.

Ez intézkedés szükségességét bátrak vagyunk a következőkkel indokolni:

Erdélyben a földtehermentesítési kötvényekből egyházi alapítványi s intézeti tőkékben, továbbá törvényszéki s árvai letéteményekben, valamint biztosítékokban tekintélyes összegek hevernek, a melyek kamatszelvevényeit az érdekelt felek az esedékes időre le nem metszhetik, s be nem válthatják; sőt akárhány eset van arra, hogy a törvényszéki depositumok kamatszelvevényei — a míg felettük a per lefoly — elévülnek a felek hibáján kívül; ezen kívül a kolozsvári kir. adóhivatalnál — mint volt földm. alappénztárnál — félmilliót haladó ily földteherm. kötvény maradt letéteményben, a melyekre az utalványok részben már kiadattak, de még nem folyósíthatattak, részint ki sem szolgáltattak. E kötvények csaknem mindenikén már mult évekről szóló kamatszelvevény van, s mikor tulajdonosaik kézhez kapják, mind ki lesznek téve annak, hogy a beváltást költséges közvetítés útján eszközölgék.

Mind e tekintetből talán nem méltánytalan azon óhajtás, hogy az erd. földm. kötvények tulajdonosai élvezhessék továbbá is azon előnyt, a melyet a földm. alapigazgatóságnak Kolozsvárrt székelése alatt élveztek, s a melyben az unió keresztülvitele előtt s után is szokva voltak, és a mely szokásról és kényelemről őket lemondani a m. kormányt valóban semmi állami vagy pénzügyi tekintet sem kényszeríti.

Az erdélyi földbirtokosok magán és családi viszonyai és összeköttetései különben is még mindig Kolozsvárrt és M.-Vásárhelytt összpontosulnak, e városokban lagnak megbízottjaik, barátaik, a kik útján ily ügyeiket végeztetik, míg Buda-Pesten e tekintetben közbenjárókkal nem bírnak.

Azonban már csak azért is mintegy természetesnek kell neveznünk ez óhajtást, mert erdélyi földtehermentesítési kötvényekről van szó, s következetes dolog, hogy kamatszelvevényeit Erdélyben is be lehessen váltani.

Ha tehát képesek voltunk nagyméltóságodat e csekély in-

tézkedés czélszerűségéről, az itteni kereskedelmi és birtokossági körök ez iránt nyilvánult óhajtásainak méltányosságáról meggyőzni tiszteletteljesen esedeznünk, kegyeskedjék a m. kir. pénzügyminister ur ő méltóságánál annak mielőbbi életbeléptetését készközölni.

Az ügy rokonságánál fogva legyen szabad azonban Nagyméltóságod becses figyelmét általában az erdélyi földtehermentesítés ügyére, mint az erdélyi közgazdasági viszonyokat minden irányban és főleg a közelebbi évek rosz termése következtében most lényegesen érdeklő tényezőre felkérnünk.

E kereskedelmi és iparkamara még 1867-ben bátor volt az összes m. kir. ministeriumhoz egy emlékiratot terjesztetni, a mely azon sürgetőbb teendőket tartalmazta, a melyekre nézve Erdély a m. kormánytól várt segélyt. Ezek egyike épen a földtehermentesítés ügye volt, a mely 1854-ben vette kezdetét és az ország valamint a birtokos osztály, ennek következtében természetesen az iparos valamint a kereskedelmi érdekek legnagyobb kárára csak lassan hialadt előre, gyakran megakadt, s hosszú fejlődése alatt a segélyt valóságos hasonszenvi adagokban nyújtá, a mikor pedig arra a legnagyobb szükség lett volna. Az országos kárpótlás már 18 éve folyt, a kiadott összegek a tőkésített kamatokkal ijesztő számu milliókra rugnak a nélkül, hogy az országra anyagi hasznót árasztottak volna a mennyit ily temérdék összeg a kellő időben s gyorsan kiosztva okvetlenül előidézhető. Legnagyobb része a várakozni képtelen tulajdonosoktól félárnál is alantabb elvesztegetve a külföldre vándorolt s csak kamatainak súlyos terhe maradt ránk.

Az erdélyi kir. biztosság feloszlásánál a mult év october havában a földtehermentesítési alapigazgatóság is — ez utolsó országos közeg, a mely Erdély külön államiságából fenmaradt — Budára a ministerium kebelébe lön összpontosítva, a mely körülményt az érdekelt felek hajlandók ez ügy lebonyolítására nézve kedvezőnek tekinteni, mennyiben a m. kormánynak úgy szólva szemé előtt minden mód és eszköz meg van arra, hogy a még hátralevő csekély kárpótlási összegek gyorsan utalványoztassanak és a feleknek kézbesíttessenek.

Nagyméltóságú miniszter ur! Erdély kiválóan földmivelő ország lévén, fejletlen ipara s jelentéktelen kereskedelme a földbirtokos osztály jóllétén alapszik, s mélyen érzi azon csapást, a melyet a földbirtok jövedelmére a közelebbi rosz termésű évek mértek. Ily viszonyok közt élénken kell óhajtania s hálásan üdvözölnie minden segélyt, a melyben a birtokos osztály részesülhet és ez idők szerint e segély egyetlen gyors és lehető módja volna, ha a még függőben lévő földtehermentesítési kárpótlás az érdekelt feleknek lehető legrövidebb időn kiadatnék.

Alázatos nézetünk szerint az egész ügy az államkormány részéről csak administratív kérdés, mert egy kis személyzet szaporítással, czélszerű munkabeosztással a lebonyolítás legkésőbb félv év alatt megeshetik. És ha ez megtörténik, nemcsak az említett közgazdasági érdekek, hanem maga az államkincstár is kimutatható nyereségben részesül.

Megmenekszik ugyanis az állam azon tehertől, a mely az erdélyi kárpótlási adósságot több mint megkétszerezte, hogy t. i. a kamatokat is folyvást tőkésítse s az ország ily módon keletkezett adósság kamataiért is kamatot fizessen. Tekintve, hogy az összes erdélyi kárpótlásnak több mint fele ily tőkésített kamathátralék, a még hátra levő pár milliónál e megtakarítás nem lesz ugyan vala-

mi sok, de a mint az országgyűlés előtt fekvő budget tanusítja az államháztartás kényszerítve van minden téren a legszigorubb gazdaságkodásra.

Nem tekintve azonban semmi mást, csak azt, hogy míg a mezőgazdaság tekintetében sokkal szerencsésebb viszonyok közt létező nagy Magyarország 1860-ban az országos kárpotlást már megkapta, addig az annyit szenvedett, volt erdélyi részek 12 évvel később is kielégítve nincsenek, e körülmény egyedül elég ok arra, hogy e kérdés minél gyorsabb és végleges megoldását a m. kormánytól remélni és kérni bátorodjunk.

Nem is kételkedünk abban, hogy ha szükséges volna, Nagyméltóságod e tekintetben hathatós pártfogásával kérésünknek megadja a kellő súlyt s ezért esedezünk kegyeskedjék jelen alázatos előterjesztésünknek az érdekelt szakminiszteriumoknál óhajtott eredményt eszközölni.

LEVELEZÉS.

M.-N.-Csán, Február 3. 1873.

Kétnap óta úgy látszik csakugyan beakar köszönni a tél.

Eddig úgy voltunk a téllal, mint a nyulatvivő cigány, ki rendeltetése helyére érkeztén, csak a levelet adá át, a nyul is megvolt de csak írásban. Nálunk a tél is csak a Kalendariomban volt meg, de tényleg néhány zuzmarás napot kivéve, legszebb őszi időnek örvendeztünk.

De vajon örvendhetünk-e ily időnek, azt a jövő fogja megmutatni.

A szarvasmarha a gyengébb takarmányt nem eszi; a juhnak pedig a legjobb széna sem kell.

Legjobb idő járt fiaztató kondásokra, nem kellett mint múlt évben éjszakánként a kismalacokat melegíteni; nem volt szükség keztü és bundára, hanem fiadzáskor még alhatott is, most nem kellett félni, hogy rőfögő szülöttjei megfagynak. —

A korai vetések általában gyengék, baj volna meghatározni, vajon az egerek vagy a szárazság ártott-e többet, de az tény, hogy e kettő egygyesülten működve érzékeny károkat okoztak, melynek mennyisége különben csak kikeletkor lessz teljesen fölismerhető.

Sept. 20-dika körül vetett repceze kitünő szép, a meleg időjárás az abban kikelt vadrepcezt Dec. 23-dikáig annyira megérelte, hogy csiraképes szemet termett. —

A hosszú ős az egész év gazdasági viszonyaira befolyással lesz, s ha a tavasz nem lesz föltötte esős s idejében a munkálatok megkezdhetők, körülbelül állithatom, hogy a tavasziak jó termése több mint valószínű. Minden gazdának van őszi szántása, a vetés tehát idején, gyorsan végezhető. —

Öt év óta vagyok a mezőség lakosa, hosszú öt év, de még is rövid arra, hogy valaki egy leendő jó termést jövendőlhessen, mind a mellett ez idő alatt tett tapasztalataim után ítélve állithatom, hogy minden korai tavaszvetés sikerült. — Ellenben ez öt év alatt a korai őszi vetések részben kivesztek, részben meggyérültek, a későiek, ugynevezett fagy alávetettek pedig biztosabb, jobb termést adtak. —

A lakosság kezdi átlátni a faültetés hasznát és érzi ennek szükségét. Ez állításom valóságát bizonyítja azon jelenség, hogy irtják az élő fát. Különös neme a haladásnak, de mégis csak haladás. Eddig oly ellenszenvvel voltak a fa iránt; hogy összetörték, héját lefaragták, sat. most gondolkodóba estek ellopják és elültetik. — A tulajdonosra nézve mindkét eljárás nem örvendetes, de

mégis az a tudat, hogy eljárásával nem csak egy falu, de a vidék lakosságának gondolkodási módját megváltoztatta, némileg kárpótolja veszteségét. Időve lehet azon idő, hogy a fa eltulajdonítás vevési hajlammá fejlődik. — De míg a nép észjárása annyira fejlődik sok bosszuság fogja az ültetőt érni.

A néposkolák volnának hivatva felvilágosítólag hatni, s oda működni, hogy a jelenleg még fa nélküli házkörnyékek kertté változzanak.

Ébner Sándor.

EGYVELEG.

* Lapunk jelen számával veszik t. olvasóink Karvázy Gyula helybeli ismert gazdasági kertti és virágmagvak raktárának árjegyzékét, ajánljuk becses figyelmükbe.

* Kinevezések és kitüntetések. A földművelés ipar és kereskedelemügyi minister Dr. Szaniszló Albertet a k. monostori m. kir. gazd. tanintézetnél megürült természetrajzi tanszékre ideiglenes minőségben tanárrá kinevezte. — Dr. Rodiczky Jenő, a magyar-óvári m. k. gazd. f. tanintézet tanára és lapunk t. munkatársa a tübingai egyetem államtudományi karától tudori oklevelet nyert.

(a) A jászolok befestésére használt festékek megválasztásában nagy óvatosságra és elővigyázatra int a következő eset. Egy egészséges ló új öntöttvasból készült és befestett jászol mellé kötve néhány nap múlva mérgezési jelek közt eldőglött. A vegyi vizsgálat ólommal mérgezést constatált, s magát a mérget a jászol festékében fedezte fel.

sz. Famagvakat télen is igen jól lehet gyűjteni olyan fákról, melyek magva tobzokban hüvelyekben sat. télen át is — rendszeren kora tavaszig — a fán függve marad. Ilyen fanemek: a lucfelyő — abies excelsa, erdei — és fekete fenyő — Pinus sylvestris et austriaca, a juharok Acer, kőris Fraxinus excelsior, Gyertyán — Carpinus betulus, akác — Robinia pseudoacacia, hárs Tilia, éger Alnus, nyírfa, Betula alba, boglár, Platanus, vörösbörkenye, Sorbus aucuparia, továbbá a fagyal — Ligustrum és némely más cserjék. Saját kezűleg való gyűjtés utján a legtöbb esetben olcsóbban jutunk s a mi fő tiszta és frisebb maghoz, mintha azt kereskedőtől vennők. —

** Miből áll tulajdonképen az a lisztharmat? A lisztharmat, melyet sokszor a fák levelein észlelhetünk, és mely által a levelek összegöngyölnének, korántsem tekintendő a levegőből lecsapódott harmatnak. Ezen jelenség bizonyos leveleszek által idéztetik elő, melyek testökből édeses nedvet bocsátanak ki, miáltal a levelek fényes felületet nyernek. Miután ezen állatkák mintegy négyszer megvedlenek, a levedlett bőrök a ragacos nedven ragadnak s ezáltal azon lisztszerű réteget képezik, melyet a tapasztalatlan „égből hullott liszt harmatnak“ néz. Ettől igen különböző következő jelenség: a hüvelyes veteményeken, káposztán, luczernán, vörösherén igen sokszor, kivált őszzel, kékes színezetet vehetünk észre. A gazda ezt szintén harmatnak nézi, miért is azon szabályt követi,

melyszerint az állatoknak nem szabad harmatos takarmányt adni és bevárja, míg a napsugarak e harmatot a luczernáról felszárogtatják. De ezen jelenséget sem szabad az égből le hullott harmatnak tekintenünk, az újabb tudományos vizsgálatok kétségtelenül bebizonyítván, hogy e lisztnemű anyagnak látszó boríték nem egyéb, mint élődi gombák melyek az állatoktól nagy mennyiségben élveze, csakugyan káros hatásnak lehetnek. Hasonlóképen van ez a gyümölcsökön, különösen a szőlőn, szilván, vagy a káposztaleveleken mutatkozó „harmattal“. Ez sem a levegőből csapódott le, nem is lisztharmat, hanem a növények saját szerű képzeménye, s igen finom viasz rétegből áll, mely a növényi részek felületén lett kiválasztva. Az orvosok ezen borítékot igen ártalmasnak tartják s azt rendelik, hogy az az élvezendő gyümölcsökről letörültesse, nem csak azért mert a viasz emészthetetlen, hanem főleg azért, mert-e viasz boríték a levegőben lebegő gomba csirmagvak megragadnak s a gyümölcsök könnyen erjedő nedvével mindenféle emésztési zavarokra adhatnak okot.

(a) A tojást huzamosabb ideig ép állapotban eltarthatjuk, ha azt vékonyan lenolajjal kenjük be. Az idevágó kísérletek eredménye röviden következő: tiz tojás eredeti állapotában eltéve hat hónap elforgása alatt súlyából 18%-ot veszített, megbüdösödött és hasznavehetetlené lett. Más tiz tojás ugyanazon időben lenmagolajjal bekenetvén hat hónap múlva csak 3% súlyvesztést mutatott, s belseje ép és élvezhető volt. — Az ismertetett tünetény magyarázata nagyon egyszerű. Ha a tojást csak úgy felületesen pusztá szemmel vizsgáljuk is vizsgálat alá, a héjon apró lukacsokat, porusokat veszünk észre. Ezen porusokon át a levegő folyvást érintkezésben van a tojás belsejével s ez okozza hogy az rövid idő alatt rothadásnak indul. Ha ellenben a tojás héját olajjal bekenjük, a porusok nyílását az olaj elzárja s a levegő nem ha-

tolhat keresztül, — levegő nélkül pedig nincs rothadás. Tény azonban az is, hogy ha a tojás belsejét a levegőtől elzárjuk, annak életképességét is megsemmisítjük. Mindezekből önkényt következik, hogy a költésre szánt tojást zsiros kézzel fogdosni nem szabad, s ez ad másrészt magyarázatot, hogy gondatlan gazdasszonyoknak miért van annyi panaszuk a kotló tyukok ellen. —

* Fűmág keverék. Alig van hirlap, a mely mellett épen most egy vagy több magárjegyzék szétneküldetnek. A ki jó összetételű legelőt, vagy fűtakarmányost akar létrehozni, annak a következő jelesebb fűmagvak vételét ajánlhatjuk: mezei ecsetpázsit, Alopecurus pratensis. Szagos kéthimpázsit, Anthoxanthum odoratum. Rükercz, Agrostis stolonifera. Komócsin, Phleum pratense. Ebir, Dactylis glomerata. Puha rozsnok, Bromus mollis. Juhcsenkesz, Festuca ovina. Harmat csenkesz, Festuca fluitans. Mezei perje, Poa pratensis. Angol és olaszperje. Lolium perenne et italicum. Ezeknek keverékéből, 80—100 %-ot számítva holdjára, kitűnő összetételű takarmányt vagy legelőt nyerhetni. —

Szerkesztői nyiltposta.

5) T. K. urnak. Az árak mindenütt a. a. mérőnként tétetnek ki s úgy küldetnek be. Becses cikkeit várjuk.

6) Dr. R. J. urnak. Szívélyes üdvözetünk mellett várjuk a mielőbbi kopogtatást.

7) „Mezőségi“ aláírással levelezést kaptunk, kérjük az ismeretlen író t velünk szemben magát megnevezni.

TARTALOM: Meghívás. — A gazda üzleti tőkéje. — Mérés elmékedés. — Társalgó: A kolozsvári kereskedelmi iparkamara felterjesztése a szelvények beváltása és az erdélyi földterhermentesítés ügyében. — Levelezés. — Egyveleg. — Szerkesztői nyiltposta. — Piaci árak. — Hirdetések. —

Felelős szerkesztő: **GAMAUF VILMOS.**

Főmunkatárs: **VÖRÖS SÁNDOR.**

Piaci árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrak mero = 2 nagy veka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	zab	török buza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
árak rajezárokbán.										
Kolozsvár	febr. 13	760—780	520—540	410—450	136—144	346—370	170	115	1400	22
Nagy-Varad	február 4	570—660	440—460	380—420	130—150	310—370	170	110	1150	26
Maros-Vásárhely	február 6	570—618	436—460	400—420	110—128	—	200—210	130—150	1600	20
Károly-Fehérvár	február 8	660—702	445—550	438—440	148—151	—	115—140	70—88	1200	20
Nagy-Szeben	január 31	573—653	493—547	413—453	133—160	373	80—85	70	800	20
Brassó	január 31	532—625	501	401—413	155—161	317	—	—	—	20
Beszterce	február 4	600—660	500	480	120	—	100—140	60—90	750	20
Nagy-Enyed	február 6	550—600	475—525	400—450	120—130	—	160—170	50—60	1100	20
Szamosujvár	febr. 10.	620—700	480—520	380—420	100—110	—	200	50	1200	18
Deés	febr. 11.	660—700	620—640	420—440	90—100	—	190—200	75—100	800	18
Torda	február 1.	640—680	480—520	440—480	136—140	—	165—170	70—100	1600	20

Erdélyi földterhermentesítési kötvény 77 frt — kr. Ezüst árkelet 107.75.

Bécsi marhavásár: Felhíjatott 2618 drb. hizó ökör, forgalom e csekély szám miatt élénk, árak gallicizai 34 1/2—36 frt, magyar és német 33 3/4—36 1/2 frt, szerbiai ökör 31—32 1/2 frt a vágósúly mázsája.

Hirdetések.

Jelzalog kölcsönök.

Telekkönyvezett földbirtokokra 5000 forinttól kezdve a legmagasabb összegig 6% kamat 1% törlesztésre illetőleg 7%-al 32 év alatt teljes törlesztés mellett gyorsan eszközölnetnek

a hatóságilag engedélyezett általános ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda Kolozsvárt, óvár, bástyautca 6. sz.

Értekezhetni naponta délután 1—4 óráig.

(3.)

(3—48.)

SZATHMARI S. FERENCZ

GÉPGYÁRÁBAN M.-VÁSÁRHELYT, KAPHATÓK:

Kétmarha után való könnyű vert vaseke 16 frt. Javitott Vidacseke 17—18 frt. Aranyérmes nyert görbe gerendelyű eke 20—21 frt. Eketaliga 10—12 frt. Aranyérmes nyert szóró és választó rosta 11 rostával 70 frt.

Továbbá elfogad megrendeléseket minden gazdasági gépekre. (6) (1—3.)

Meghívás.

Az „Erdélyi pincze-egylet Kolozsvártt”,

mint kereskedelmi részvény-társaság második rendes közgyűlése folyó év mártius 1-én d. u. 4 órakor a kisegítő-pénztár helyiségében tartatik meg, melyre a t. cz. részvényesek ezennel, tisztelettel meghivatnak.

A közgyűlés tárgyai:

1. Az igazgatóság üzleti jelentése. 2. Az 1873. évre terjedő zárszámle jóváhagyása, s a számvizsgáló-bizottság e fölötti jelentésének előterjesztése, s az osztalék meghatározása. 3. Az alapszabályok által elrendelt választások. 4. A részvényesek nitaláni indítványai.

Kolozsvár, febr. 7-én 1873.

A választmány nevében:

Br. BORNEMISZA JÁNOS,
elnök:

(*) Azon t. cz. részvényes urak, kik e közgyűlésen résztvenni kívánnak, az alapszabályokra hivatkozással felkéretnek figyelembe venni; miszerint részvényeiket az egyleti irodába, (bel-torda-utca 5. sz.) a gyűlést megelőzőleg 3 nappal letenni méltóztassanak. Öt-öt részvény egy szavazatot ad, azonban 10 szavazatnál többet senki sem gyakorolhat. (5) (1—3.)

Hirdetés.

TAUFFER FERENCZ-nél

KOLOZSVÁRT

Kaphatók mindennemű, legkitünőbb minőségű csira képes vetemény-, virág és gazdasági magvak, továbbá az 1868-diki kolozsvári terménytárlaton első rangú ezüst éremmel jutalmazott valódi

Douttonkorn

törökbuza és valódi

sziberiai zab.

Árjegyzékek kívánatra bérmentve megküldetnek.

(4)

(2—47.)

Előleges hirdetés.

Van szerencsém a helyi és vidéki n. é. közönséggel tudatni, hogy vetemény-magvaim az idényre is közvetlen Erfurtból Platz Károly és fia porosz királyi udvari magszállítóktól egy pár nap mulva megérkeznek.

Gazdasági magvaimat szintén a leghitelesebb helyekről felelősség mellett hozattam, melyek szintén egy pár nap mulva megérkeznek. Továbbá ajánlom a valódi

sziberiai zabraktáromat

melylyel felelősség mellett a pesti piaci árban bármily nagy mennyiségben tisztelt vevőimnek február 1-ső napjától kezdve szolgálatára lehetek. (2) (3—3.)

Magárjegyzékeimet a legkésőbb február 15-ig szétküldöm, de addig is becses megbízásaikat elismert pontossággal teljesítem

Mély tisztelettel:

CSIKI IMRE.